5.12.2018

Hallintovaliokunta
Eduskunta

LAUSUNTO VIRKAMIESLAIN MUUTTAMISESTA (HE 149/2018 vp)

Palkansaajajärjestö Pardia ry on tutustunut ehdotettuun lakimuutokseen ja asetukseen ja esittää niistä lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi valtion virkamieslakiin uusi 68 §, jossa säädettäisiin valtion virkamieseettisestä neuvottelukunnasta. Pykälän mukaan virkamieseettinen neuvottelukunta toimisi valtiovarainministeriön yhteydessä ja sen tehtävänä olisi käsitellä virkamiesetiikkaan liittyviä asioita ja antaa valtion virastojen pyynnöstä lausuntoja virkamieseettisistä kysymyksistä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Asetusluonnosta ei ole nyt lausuttavassa aineistossa.

Riippumattomuus ja kokoonpano

Hallituksen esityksen mukaan valtion virkamieseettinen neuvottelukunta olisi toiminnassaan riippumaton ulkoisista toimijoista. Luonnoksessa kuitenkin todetaan myös, että neuvottelukunta ei olisi muodollisesti itsenäinen suhteessa ministeriöön; sen toimintamenot katettaisiin ministeriön budjettimomentilta, valtioneuvoston yleisistunto asettaisi neuvottelukunnan valtiovarainministeriön esityksestä ja toinen neuvottelukunnan sihteereistä olisi valtiovarainministeriön virkamies. Pardia katsoo, että neuvottelukunnan tosiasiallinen riippumattomuus saattaa vaarantua kuvatulla tavalla toteutettuna.

Kokoonpanoa nimitettäessä tulisi huolehtia muiden edellytysten lisäksi myös siitä, että palkansaajapuolen näkemykset tulevat huomioiduksi riittävällä tavalla. Parhaiten tämä onnistuisi siten, että työntekijätahoa edustavat jäsenet nimitettäisiin valtion pääsopijajärjestöjen esityksestä. Ehdotuksessa tätä pidetään mahdollisena, mutta sitä tulisi vahventaa niin, että neuvottelukunnassa on henkilöstön edustus.

Palkansaajajärjestö Pardia ry
Löntagarorganisationen Pardia rf

Ratamestarinkatu 11
00520 Helsinki
Banmästargatan 11
00520 Helsingfors

Puhelin Telefon
045 7730 1899
+358 45 7730 1899

Sähköposti E-mail
etunimi.sukunimi@pardia.fi
förnamn.efternamn@pardia.fi
www.pardia.fi

www.facebook.com/palkansaajajärjestöpardia
www.youtube.com/pardiary
www.twitter.com/pardiary

Tehtävät

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi käsitellä virkamiesetiikkaan liittyviä asioita ja antaa valtion virastojen pyynnöstä lausuntoja virkamieseettisistä kysymyksistä. Virkamiesetiikasta puhuttaessa tarkoitetaan virkamiesten ja viranomaisten arvoja ja periaatteita. Virkamiesetiikkaa ei ole säännelty oikeusnormein ja sen sisältöä onkin vaikea säännellä oikeudellisesti.

Neuvottelukunta päättäisi itse, mitä virkamieseettisiä asioita tai eettisiä ongelmia se ottaa tarkasteltavakseen ja lausuttavakseen. Tämä koskee myös virastojen neuvottelukunnalle esittämiä virkamieseettisiä kysymyksiä. Lähtökohtaisesti neuvottelukunta ottaisi tarkasteluun sille esitetyt käsittelypyynnöt. Neuvottelukunnan riippumattomasta asemasta johtuen sillä tulee kuitenkin olla harkintavalta arvioida, kuuluuko neuvottelukunnalle esitetty käsittelypyyntö sen tehtäviin.

Neuvottelukunta voisi oma-aloitteisesti ottaa käsiteltäväkseen myös muita asiakokonaisuuteen kuuluvia ongelmallisia asioita. Tarkoitus on, että neuvottelukunta voisi ottaa yleisellä tasolla kantaa virkamieslain 44 a §:n soveltamiseen valtion-hallinnossa ja kannustaa virastoja tekemään karenssisopimus silloin, kun sen edellytykset täyttyvät.

Neuvottelukunnan lausunnot ja suositukset olisivat luonteeltaan neuvoa-antavia eivätkä ne olisi oikeudellisesti sitovia. Neuvottelukunnan toimivaltaan ei kuuluisi myöskään asioiden oikeudellinen arviointi, vaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi ainoastaan asioiden eettinen arviointi.

Yhteenveto

Esityksen vaikutusarvioinnissa on todettu, että valtion henkilöstöpolitiikan tavoitteena on arvoperustan ja perustaltaan yhtenäisen toimintakulttuurin vahvistaminen ja hyödyntäminen. Etiikkatyön painopiste on siirtynyt jälkikäteisistä seuraamuksista kohti ennalta ehkäiseviä ja ohjaavia toimia. Virkamieseettisen neuvottelukunnan suositukset ja lausunnot edistävät osaltaan virkamiesetiikan korkeaa tasoa ja tavoitteena on virkamieseettisten kysymysten parempi hallinta. Pardia pitää yllä kuvattuja tavoitteita tärkeänä. Neuvottelukunnan asemasta säätäminen laintasoisesti tukee näitä tavoitteita. Tällöin virkamieseettisten kysymysten painoarvo valtionhallinnossa voisi saada enemmän sijaa.

Esityksen mukaan neuvottelukunnan tehtäviin kuuluu mm. yleisten suositusten ja lausuntojen antaminen. Tämä sopii neuvottelukunnan rooliin hyvin. Neuvottelukunnan antamien lausuntojen tulisi jatkossakin olla julkisia ja kaikkien virastojen hyödynnettävissä.

Pardia ehdottaa harkittavaksi ohjeistuksen laatimista virastoille, että ne toimittaisivat tehdyt karenssisopimukset riittävine taustatietoineen neuvottelukunnalle tiedoksi, ja neuvottelukunnalle vastaavasti oikeutta käsitellä yksittäisiä karenssisopimuksia. Käsittelyoikeus ei pitäisi sisällään mahdollisuutta ottaa kantaa yksittäistapauksiin. Saatujen tietojen pohjalta neuvottelukunnalla olisi tarvittaessa mahdollisuus laatia yleisiä ja kaikkien hyödynnettävissä olevia lausuntoja esiin nousseista

karenssisopimuksiin liittyvistä virkamieseettisistä kysymyksistä siten, etteivät yksittäistapausten tiedot tule julki.

Helsinki 5.12.2018

Puheenjohtaja Niko Simola

Neuvottelujohtaja Harri Sirén